

DOI: <https://doi.org/10.32782/PPSS.2023.1.46>

**ВИКОРИСТАННЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ
АГРЕСИВНИХ МЕТОДІВ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ
У СИСТЕМІ ЇЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ВПЛИВІВ**

Роман Олексійович ЧАПЛІНСЬКИЙ,

*старший викладач четвертої
кафедри (спеціальних дисциплін) Военної
академії імені Євгенія Березняка
<https://orcid.org/0009-0007-6096-5938>*

Каріна Вікторівна РУБЕЛЬ,

*канд. іст. наук, доц.,
професор кафедри міжнародних
відносин та стратегічних комунікацій
Военної академії імені Євгенія Березняка
<https://orcid.org/0000-0001-9684-5013>*

**THE USE BY THE RUSSIAN FEDERATION OF AGGRESSIVE METHODS
OF PUBLIC DIPLOMACY IN ITS FOREIGN POLICY INFLUENCE SYSTEM.**

The use of public diplomacy channels by the Russian Federation to solve the problems of foreign political influence is characterized. The tendency to increase the role of aggressive methods of public diplomacy in the foreign policy of the Russian Federation has been proven. Cases of use of such methods including participation of the Russian Federation's special services in sports diplomacy are analyzed.

Військове керівництво рф про переосмислення форм і способів ведення війни почали говорити ще у 2013 році. У доповіді начальника генштабу герасимова на загальних зборах, організованих Академією військової науки рф на тему “Основні тенденції розвитку форм і способів застосування ЗС РФ, актуальні задачі військовій науці по їх вдосконаленню” було сказано про те, “що цінність науки в передбачувані”, що війни вже не оголошуються, а розпочавшись – ідуть не за звичним для нас шаблоном. Самі “правила війни” дуже сильно змінилися, виросла роль невійськових способів досягнення цілей, які по своїй ефективності значно перевищили силу зброї. Саме тоді ним було запропоновано концепцію про досягнення воєнних цілей збройних сил рф невоєнними методами, що відома як “Доктрина Герасимова” [1]. Сутність цього “концептуального підходу” полягає у простій логіці: загальнолюдські досягнення у розбудові інститутів громадянського суспільства та каналів міждержавних гуманітарних обмінів перетворити на поле бою.

Питання дослідження, розвитку та подальшого планування спеціальних інформаційних операцій (СІО) ще до анексії Криму були пріоритетними завданнями генштабу рф. Керівництво рф виходило з того, що дистанційний безконтактний вплив на противника у конфліктах сучасності стане головним способом досягнення цілей бою та операцій. Ураження об'єктів противника

© Чаплінський Р. О., Рубель К. В., 2023

здійснюватиметься на всю глибину території, різниця між стратегічним, оперативним і тактичним рівнем, наступальними та оборонними діями нівелюється. Зараз ми бачимо, як вони проводяться на всю глибину України й частково впливають на окремі цільові аудиторії країн наших партнерів.

Намагаючись створити імідж країни, яка “змушена захищатися”, рф лише у 2017 році визнала, що має війська інформаційних операцій. Офіційно відкидаючи концептуальний підхід країн Заходу щодо стратегічних комунікацій, росія в реальності інтегрує агресивні методи впливу у напрями публічної дипломатії. Сьогодні це найбільш наочно виявляється через СІО у спортивній сфері. Деякі українські політологи, навіть, запропонували це явище називати “негативною спортивною дипломатією” [2].

Британський журналіст та експерт Центра аналізу європейської політики Е. Лукас, в інтерв'ю про конфлікти в Україні та Ізраїлі зазначив: “є очевидним, що авторитарні режими використовують можливості, створені вільними суспільствами, щоб їх атакувати. Ми спостерігаємо велику кількість дезінформації, фейків та дій які вводять суспільства в оману” [3].

Отримуючи поразки на полі бою та втрачаючи авторитет на міжнародній арені, керівництво рф все більше продовжує розширювати мережу агентів впливу за кордоном під виглядом заходів публічної дипломатії. За рахунок створення неурядових організацій, впровадження агентів прихованого впливу в міжнародних організаціях, громадських і ділових колах, політичних структурах країн Заходу рф розраховує посилити впливовість на внутрішньополітичні процеси в цих країнах та наростити можливості російських спецслужб з дестабілізації ситуації, у першу чергу в країнах, що активно засуджують агресію росії проти України та надають допомогу нашій державі.

З початком повномасштабної агресії проти України у публічній дипломатії рф спостерігаються суттєві трансформаційні зміни на змістовному та інституціональному рівні. Те, яке значення приділив путін напрямам публічної дипломатії у досягненні своїх зовнішньополітичних амбіцій, чітко підтверджує “Концепція зовнішньої політики російської федерації” 2023 року [4], а що стосується спортивної дипломатії, - його виступ на пленарному засіданні “Спорт без кордонів” XI Міжнародного спортивного форуму “росія – спортивна держава”, у якому він запевнює, що спорт для рф є безумовним державним пріоритетом, найвагомішою складовою національних цілей розвитку [5].

Об'єктивно, вдале використання ворогом інструментів публічної дипломатії, в першу чергу спортивної дипломатії, дозволить сформувати в очах міжнародної спільноти позитивний образ своєї країни та максимально відновити образ путіна як переможця, відбілити його від злочинів, здійснених в Україні. Нажаль, після того, як Міжнародний олімпійський комітет (МОК), незважаючи на численні протести, прийняв рішення про допуск індивідуальних спортсменів рф до Олімпіади - 2024 в Парижі [6], складається враження, що саме методи агресивної путінської публічної дипломатії стануть пріоритетом на міжнародній арені. А це означає, що вони потребують детального вивчення методом івент-аналізу із оцінкою кожного фігуранта ситуації та його дій у лоббістській компанії щодо рішення МОК. Це допоможе Україні та її партнерам у продовженні боротьби із агресором, зокрема, організувати інформаційну кампанію засудження рішення МОК.

Проаналізуємо кейси, які розкривають, якими саме агресивними та криміналістичними методами рф досягає своїх цілей у спортивній дипломатії. Однією із перших послаблень правил скористалася Міжнародна федерація дзюдо. У травні 2023 року з дозволу федерації 17 російських дзюдоїстів поїхали на Чемпіонат світу в Катарі. Зараз росіяни в “нейтральному” статусі збираються на Чемпіонат Європи з дзюдо який пройде у Франції [7]. У березні 2023 року Міжнародна федерація фехтування (FIE) дозволила 57 російським фехтувальникам повернутися до змагань у “нейтральному статусі”. Деякі з них встигли виступити на Чемпіонаті Європи та Чемпіонаті світу в червні та липні 2023 року відповідно. Імовірно, росіяни візьмуть участь і в Гран-прі FIE у Турині та в Кубку світу в лютому 2024 року. Українські журналісти – розслідувачі встановили, що як дзюдоїсти, так і фехтувальники входять до лав армії рф, їздили на окуповані території та підтримують війну [8].

ГРУ рф спільно з організаторами займається спортивним проектом міжнародних автомобільних ралі “Шовковий шлях”, які використовує як інфраструктуру для своїх резидентів та для встановлення політичних контактів. Про це свідчать документи розслідування інтернет-видання “The Insider” [9]. За даними телефонних з’єднань, офіційний директор ралі Булат Янборисов перебував у постійному контакті з офіцерами з в/ч 29155, які причетні до вибухів військових складів та отруєнь із застосуванням хімічної зброї.

Цілі “м’якої сили” Silkway Rally чітко викладені на офіційному сайті проекту, який знаходиться під патронатом ЮНЕСКО [10]. В одному з них, під назвою “Комунікаційна платформа Шовкового шляху”, йдеться, що проект, спрямований на “реалізацію потенціалу м’якої сили та народної демократії в рамках міжнародного співробітництва”. Проте, внутрішні документи, що вивчалися “The Insider”, представляють кампанію як “універсальну платформу для народної дипломатії”, що ґрунтується на ідеї “м’якої сили росії”, де чітко викладено геополітичні амбіції проекту саме для росії.

Дії спецслужб рф компрометують ідею проекту. Опублікований документ має гриф “Цілком таємно” і є доповіддю Б. Янборисова міністру оборони Росії Шойгу від 12.11.2021 р. [9]. У ньому, окрім різних інфраструктурних та енергетичних планів, розглядалися цілі військового характеру: можливості створення нових військово-політичних об’єднань; збільшення військової присутності росії у Центральній Азії та Сході з метою “недопущення дестабілізації регіону”; контроль над озброєннями в регіоні; можливості виведення продукції російського ВПК на нові ринки. Встановлено, що контакти між Б. Янборисовим старшим і генералом Алексєєвим, який грав найактивнішу роль в організації першої фази вторгнення в Україну, були особливо інтенсивними незадовго до, та в перші два місяці після повномасштабного вторгнення росії в Україну.

Отже, рекомендовано організувати верифікацію компрометаційних документів журналістських розслідувань, які свідчать про впровадження агентури спецслужб рф, зокрема діючих офіцерів воєнної розвідки рф, у канали спортивної дипломатії. У разі підтвердження інформації необхідно довести виявлені факти до міжнародної спортивної спільноти та використовувати їх як аргумент у інформаційних кампаніях з перегляду передчасного рішення МОК.

Список використаних джерел:

1. Герасимов В. Ценность науки в предвидении. URL: <https://web.archive.org/web/20211220001911/https://vprk-news.ru/articles/14632> (дата звернення: 19.10.2023).
2. Мостова Д. Ю. Різновиди публічної дипломатії в публічному управлінні. *Державне управління*, 2020 р., № 1 (69). URL: <https://doi.org/10.32840/1813-3401.2020.1.3> (дата звернення: 9.12.2023)
3. Лукас Е. Інтерв'ю про конфлікти в Україні та Ізраїлі. URL: <https://smarturl.click/B20n> (дата звернення: 19.10.2023).
4. Указ Президента Российской Федерации “Об утверждении Концепции внешней политики Российской Федерации” от 31 марта 2023 года №229. URL: <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202303310007> (дата звернення: 9.12.2023)
5. Виступ в.путіна на пленарному засіданні XI Міжнародного спортивного форуму “росія – спортивна держава”. URL: <http://kremlin.ru/catalog/keywords/52/events/72543> (дата звернення: 19.10.2023).
6. МОК допустив російських і білоруських спортсменів до Олімпіади-2024 у нейтральному статусі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-mok-rosiyski-biloruski-sportsmeny/32722523.html> (дата звернення: 9.12.2023)
7. М'ясищев О. Російських дзюдоїстів допустили до міжнародних змагань. URL: <https://babel.ua/texts/100151-rozsliduvannya-babelya-pro-ne-neytralniy-rosiyskiy-sport> (дата звернення: 19.10.2023).
8. М'ясищев О. Пів сотні російських фехтувальників допустили до міжнародних змагань. URL: <https://babel.ua/texts/100152-piv-sotni-rosiyskih-fehtuvalnikiv-dopustili-do-mizhnarodnih-zmagan-mayzhe-polovina-z-nih-pidtrimuyut-viynu-i-putina-druge-rozsliduvannya-babelya-pro-ne-neytralniy-rosiyskiy-sport> (дата звернення: 19.10.2023).
9. The Insider. Перегони без виживання. Як убивці з ГРУ використовують для прикриття спортивне ралі “Шовковий шлях”. URL: <https://theins.ru/politika/261148> (дата звернення: 12.10.2023).
10. Silkway Rally. Official Website. URL: <https://silkwayrally.com/en> (дата звернення: 08.12.2023)